در علیه ده غلطه ده آره‌ولك غزته‌سی اداره‌خانه‌سی
ՊՈԼԻՍ, Գալաթիա, Նորատունկեան խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "AREVELK"
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան. 140 Ղրշ
» » » » վեցամսեայ. 70 »
» » » » եռամսեայ. 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան. 40 Ֆրանկ
» » » վեցամսեայ. 20 »
Դրամի փոխարէն փոստային փուլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով:
Տեղական թղթատարի ծախքը բաժանորդներուն կը վերաբերի:
Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ ԵՒ ՄԵՐ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐԸ

Օսմ. Պետութեան մանաւանդ Փոքր Ասիոյ վաճառականութեան ապագան շահագրգռող ուշագրաւ դէպք մը տեղի ունեցաւ այս օրերս և կ'արժէ որ շեշտենք անոր կարեւորութիւնը։

Ինչպէս որ Աժանս Նասիօնալի մէկ հեռագիրը քանի մը օր առաջ ծանոյց, Անատոլուի և Իզմիր-Դասապայի երկաթուղւոյ ընկերութիւններուն միջև երկար ժամանակէ ի վեր բանակցութեանց նիւթ եղող համաձայնութիւնը վերջնական հանգամանք մը ստացած է։

Արդ, գոյացած համաձայնութիւնը իրաւունք կու տայ մեղի աւետել մեր ընթերցողներուն, մանաւանդ առեւտուրով զբաղող անձերու, թէ երկրին վաճառականութեան ճակատագրին վրայ ամենաբարեր ազդեցութիւն մը ունենալու սահմանուած կարեւոր ձեռնարկ մը, որ տարիներէ ի վեր ձեռնհաս անձերու գրեթէ երազն էր,—մինչեւ Պարսկական Ծոցը երկաթուղիի մը շինութիւնը, — իրականանալու մօտ է։ Ամէն անոնք որ քիչ ու շատ գաղափար մը ունին այն բնական անսպառելի հարստութեանց վրայ որոնք, ապարդիւն կերպով, գրեթէ թաքուն կը մնան Փոքր Ասիոյ լայնատարած նահանգներուն կոյս կողերուն մէջ, պիտի ընդունին մեղի հետ թէ հինգ հազար քիլոմէթը երկայնութեամբ երկաթուղի մը որ, Փոքր Ասիոյ ո և է մէկ կէտէն մեկնելով պիտի երթայ միանալ Դոնեասի գծին և անկէ, Եփրատայ հովիտը ճեղքելով, պիտի հասնի Պասրա և Պարսկական Ծոցը, Հնդկաստանի համար, տնտեսական յառաջդիմութեան անզուգական տարր մը պիտի ըլլայ բոլոր այն ժողովուրդներուն համար որոնց օսմանեան վաճառականը կայսրութեան հովանւոյն ներքեւ կ'ապրին։

Կարեւոր կը գտնենք յիշել հոս թէ համաձայնութիւն գոյացնող երկու ընկերութեանց մէկը իրեն զօրավիգ ունի Տէօյչ Պանքը և միւսը Օսմ. Կայս. Պանքան։

Արդ, երբ Օսմ. Կայս. Պանքային պէս ծանօթ անուն մը, որ կէս դարէ աւելի հնութիւն մըն է մեր երկրին համար, կու գայ կը ներկայանայ դարձեալ այդչափ կարեւոր ձեռնարկի մը գլուխը, արժան չէ՞ որ հարցնենք թէ մերինները պէտք եղածին չափ օգտուելու փութացած են ցարդ, և պատրաստականութիւն ցոյց կու տա՞ն օգտուելու համար մանաւանդ ապագային՝ այն առաւելութիւններէն և դիւրութիւններէն զորս ի՛նչեալ դրամատուները իր հաստատման թուականէն մինչև այսօր կը շարունակէ ընծայել և յօժարակամ պիտի նուիրէ նաև այսուհետեւ երկրին ընդհանուր վաճառականութեան։

Ընթերցողներու ուշիմութեան անարգանք մը և արդէն բաց դուռ մը հրել բանալ ուզելու ծիծաղելի ջանք մը ըրած պիտի ըլլանք անուշադիր վաճառականութեան համար վարկին կարեւորութիւնը ապացուցանելով։ Ասիկա այսրդ ու մեկին ճշմարտութիւն մըն է որ ամէնուն ծանօթ է այսօր։ Բայց ինչ որ մանաւանդ մեր վաճառականներու մէկ մասը անգիտանալ կը թուի, այն ալ վարկի մասին Օսմ. Կայս. Պանքային ընծայած դիւրութիւններն են, դիւրութիւններ որոնցմէ պէտք եղածին չափ չեն օգտուիր։

Եւ օրէնս դի անոնք որ պէտք ուներին Օսմ. Կայս. Պանքային աջակցութեան, գաղափար մը կազմեն անոր վարկին վրայ, ըսենք անմիջապէս թէ այդ հաստատութիւնը տասը միլիոն անգլիական ոսկւոյ դրամագլուխ մը ունի, որուն կէսը վճարուած է արդէն։ Օսմ. Կայս. Պանքային հաստատութեան թուականէն մինչև այսօր, երբեք չէ լսուած թէ բաժնետէրերը կամ թէ իրեն հետ գործ ունեցողները ո և է վնաս մը կրած ըլլան, նոյն իսկ դրամական տագնապներու ատեն։

Իրաւ է որ օտար դրամատուններ և մանաւանդ բօլիցաճիներ, շատ անգամ Մշեցի Դարեգինի նկարագրած տեսակէն, երբեք չեն պակսիր խնդրելու և շատ անգամ ալ չխնդրելու դիւրութիւններ ընծայելու համար մեր վաճառականներուն, բայց երբ Օսմանեան Կայսերական Պանքան իր հսկայ դրամագլխով կը գործէ մայրաքաղաքիս Գալաթիոյ, Պոլսոյ և Բերայի երեակ արուարձաններուն մէջ, ինչպէս նաեւ գաւառները, օտար դրամատանց և բօլիցաճիներու եղած դիմումը ըլլայ մասնակի, դալ ձեռ կրնայ նմանցուիլ այն մարդուն պարագային որ արեւին լոյս ու ձրի ճառագայթներէն կը փախի, ճրագին աղօտ և վրճարեալ լոյսով տեսնելու համար։

Գուցէ օրինակը պատշաճ չըլլայ քանի որ Օսմանեան Պանքան բոլորովին ձրի չի կրնար նուիրել իր աջակցութիւնը, բայց եթէ նկատի առնուին change-ի այն ահագին տարբերութիւնները զորս վաճառականները կը պարտաւորին վճարելբօլիցաճիներու երբ անոնց միջոցաւ կը քաշեն իրենց փոխանակագիրները, Օսմանեան Դրամատան տեղային վաճառականութեան օգտին համար որոշած հաշուառ և չափաւոր սակագինը գրեթէ ձրի է կրնայ ըսուիլ։

Օսմանեան Կայսերական Պանքային ժողովուրդին օգտին համար ստեղծուած հաստատութիւն մը ըլլալուն մէկ ուրիշ ապացոյցն ալ, իր մասնաճիւղերուն օր քան զօր բազմապատկուիլն է Թուրքիոյ զանազան նահանգներուն մէջ, ինչպէս Ատանա, Հալէպ, Խարբերդ, Էնկիւրիւ, Պաղատատ, Պէյրութ, Պրուսա, Դահիրէ, Աղեքսանդրիա, Դամասկոս, Մերսին, Դոնեիա, Սամսոն, Իզմիր, Տրապիզոն, Այաշն, Նազիլլի, և այս վերջին անգամ՝ ալ Սըվազ և Դարտէմունի։ Ասոնցմէ զատ բազմաթիւ sous agence-ներ և գործակալ-թղթակիցներ կան որոնք կը գործեն մինչեւ Երզրում և Վան։

Զենք ուրանար սակայն թէ Օսմանեան Կայսերական Պանքան վաճառականներու ոմանց համար ցոյց չի տար այն չըսենք կոյր վստահութիւնը, այլ բարեմիտ բարեյօժարութիւնը որուն կ'արժանանան բօլիցաճիներու կողմէ։ Բայց խնդիր է գիտնալ թէ այս վերջիններուն թոյլատուութիւնը որ այնքան սուղի կը նստի ենթականերուն, նոյն չափով չպի՞տի վայելեն ձրիաբար մեր վաճառականները, երբ Օսմ. Կայսերական Պանքային հետ ուղղակի յարաբերութեան մտնելով քիչ ատենէն ինքզինքին ծանօթացնեն անոր՝ ինչպէս որ ծանօթացուցած են բօլիցաճիներուն։

Գալով անոնց որ միայն համեստութեան համար կամ երկչոտութեամբ չեն ուզեր մերձենալ Կայսերական Պանքային, երբ մանաւանդ խնդիրը փոքր գործառնութեանց համար է, կը պատասխանենք թէ մեծ գեղերը փոքր առուներէ կը կազմուին, և որքան որ անկարելի ըլլայ իրենց գործառնութիւնը, Օսմանեան Կայսերական Պանքան չ'արհամարհեր զանոնք։ Ասոր օրինակ կրնանք ցոյց տալ 70-140 դահեկանի գումարներ զոր մեր ուշիմ բաժանորդներէն ոմանք Կայսերական Պանքայի միջոցաւ կը դրկեն մեզ կանոնաւորապէս։

Համեստութիւնը առաքինութիւն մըն է արդարեւ, բայց երբ տնտեսական յառաջդիմութիւնը մեծ դրամատուններու ծնունդ կու տայ, որպէս զի անոնց նպաստաւոր պայմաններէն օգտուին մեծ ու պզտիկ, համեստութեան համար հոն չդիմել և կառչած մնալ բօլիցաճիներու աւելի սուղ և աւելի յետադէմ միջամտութեան, շատ խելացի գործ մը չպիտի ըլլար անշուշտ։

Ուստի կը յանձնարարենք մեր գաւառացի վաճառականներուն որպէս զի Օսմանեան Կայսերական Պանքային գաւառական բազմաթիւ մասնաճիւղերուն հետ աւելի լուրջ կերպով մշակեն իրենց արդի, թէեւ բաւական կարեւոր, բայց դարձեալ ընդլայնուելու հակամէտ յարաբերութիւնները, ինչ որ ամէն տեսակէտով օգտակար պիտի ըլլայ թէ՛ իրենց և թէ՛ ընդհանուր վաճառականութեան համար։

Անտարակոյս, երբ յիշեալ դրամատունն ալ տեսնէ թէ վաճառական դասը արժանաւոր կը գնահատէ իր թանկագին աջակցութիւնը, աւելի պիտի խրախուսուի այն զոհողութեանց համբուն մէջ ուր կը յարատեւէ և որուն հետեւանքով օր քան զօր պիտի բազմապատկուի նոյն հաստատութեան գաւառական մասնաճիւղերուն թիւը յօդուտ ընդհանուր վաճառականութեան։

ԶԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՓԵԱՆ

ՊԶՏԻԿ ՆՕԹԵՐ

Լ'ՕՆՔԼԸ ՍՍՌՍԷ

Իմ Արեւելքի բարեկամներս արդէն ըսած ըլլալու են ձեզի թէ Ժրանսիսք Սարսէն ընտրի բանախօս մը, անսպառ քրօնիկագիր մը, և ամէնէն վեր՝ թատերական քննադատութեան իշխան մըն էր, հայր թատերական քննադատներու, Հերոմոտոսէն մակդիր մը չորթելով։

Ես շատ չէի ճաշակեր իր ստանձնադրական քննադատութիւնները. զի այս գէր մարդը —մի ճշմարիտ ծրար — չէր կրցած ժամանակին հետ վազել. չէի ճաշակեր իր քրօնիկները, ուր առանց ձեռնոցի կը խօսակցէր իր ընթերցողներուն հետ, քրքրուկ, գօտին քաշած։

Իր ոճովը խօսիմ անգամ մը, և ըսեմ թէ 13 ֆրանքի նստած է ինձի Լ'օնքլը Սառսէն, ինչպէս կ'անուանէին այս հասարակաց մտերիմ խորհրդատուն, այս բարեմիտ ու ընտանի «հանրային գրագիրը»։

Հարցուած էր իրեն թէ ի՞նչ է ողբախոհութիւնը որուն էն մեծ խանութպանն էր ինք։—Իր մէկ քրօնիկին մէջ գիրք մը յանձնարարեց ուղիղ խորհելու արուեստին վրայ, «Logique de Port Royal par Arnauld»։ Գիրքի բարեկամ եմ. բերել տուի այս գիրքը։ Անդրիտեղեղեան հատոր մը (գին 8 ֆրանք) զոր վերծանելու համար մեր նախկին պատուելիներուն սուրբ համբերութիւնը ունենալու էր։

Ինձի արժած մնացորդ հինգ ֆրանքը աւելի աղէկ պիտի տեղաւորէի։

92ին, Բարիզ, Պուլվար տէ Քարլիսսէն իր մէկ բանախօսութեան ունկնդիր եղայ. Հիւգոյին վրայ էր նիւթը։ խօսեցաւ, հատուած մը կարդաց Նօթրը Տամ տը Բառիէն, լատին քարոզչի մը բացագանչութիւններով, և շարժակելով ձեռքերը զորս տակառէ մը դուրս ինկած պիտի կարծէիք։

Միւսիտ խոտովանութիւն մը ըրաւ մեզի. ատենին ինք քննադատած է եղեր Հիւգոն, բայց հիմայ անոր կատաղի հիացողն էր... բանաստեղծին մահուանէն ի վեր։

Նշանակին վերջին բանախօսութիւնն էր աս, ամառուան արձակուրդէն առաջ և «չեռ օնքլը»ն ըսաւ.—«Աչքան բանախօսութիւնները ուրիշ սրահի մը մէջ պիտի վերսկսիմ. կը յուսամ որ զձեզ ամէնքդ ողջ առողջ կը տեսնեմ. իմ մասիս՝ ես տեւելու դիտաւորութիւն ունիմ, j'ai l'intention de durer...»

Իր դիտաւորութիւնը իրագործուած էր արդէն, զի... չատ խնդացուց մեզի։

Երբ բանախօսութիւնը վերջ դտաւ՝ պզտիկ ոճիր մը գործեցի. առանց հրապարակագիր ըլլալու՝ մտեցայ իրեն և ըսի. «Սիրելի Վարպետ. Պոլսեցի հրապարակագիր՝ ներեցէք որ իմ խորին հիացումս ներկայացնեմ ձեզի։»

(Ըսի, իրաւ, որ շատ չէի սիրեր զինքը, բայց «քաղաքավարութիւնը կեղծ դրամ մըն է զոր վատնելով բան չէք կորսնցները»)։

«Մեռոռոսի Մօսիէօ» պատասխանեց ինձի պարարտ շեշտովը բարիզցի կառուսնի մը որ գոչ է առած ուրդուէն, և իր ճարպոտ թաթը նետեց իմիսիս վրայ։

Իրիկունը բարեկամի մը պատմեցի թէ Սառսէն ձեռքս սեղմեր էր նոյն օրը։ Բարեկամս աչս իր ձեռքն առաւ, և ընչաքաղց ակնարկ մը նետելով վրան.

—Կրնաս պարծենալ որ ա՛լ պատմական ձեռք մը ունիս...։

ԱՆՑՈՐԴ

«ՏՕՄԻՆՕ»ԻՆ ԱՊԱՍՏԱՆԱՆ

Լրագրապետ մը՝ որ մեր ամէնէն աւելի polémiste(1) կարծուած հրապարակագիրն է, անգամմն ալ իր այդ հմտութիւնը կ'արդարացնէ, իր մասին գրուած յօդուածի մը պատասխանելով... ամառանմբ խոկմունքէ ետքը, և ան ալ անուղղակի կերպով։

Ամիս մը առաջ, մեր ժամանակակից գրականութեան ու մամուլի պատմութեան հետ առնչուելիս ունեցող խնդիրներ հրապարակ կը նետէի Մասիսի մէջ։ Ուրուհետեւ այդ գրուածքին մէջ ակնարկած լրագրապետս ալ խնդրի առարկայ էր, իր մասին յայտնած էի բոլոր մտածածս։

Այն ատեն ես գրածս ստորագրած էի իմ բուն անունովս. պատճառ մը չունէի ինքզինքս քօղարկել անանկ ատեն մը ուր անձնական համոզումներս մէջ կը բերէի. եթէ երբեք այդ խմբագիրը իրօք polémiste մըն էր, կրնար և միջոցն ալ ունէր իր առարկութիւնները ընելու. բայց հակառակ իր կարծեցեալ հարաւորութեան, առջի օրը միայն, ամիսներ առաջի ասեն անցնելէ ետքը, բաներ մը շպրտել կու տայ մէկուն՝ որ ծածկանունի տակ կը պահուի և որ բնաւ չի շահագրգռեր զիս ինքզինքը ծածուկ պահող ընդդիմախօս մը մինակ իմ արհամարանքս չէ՝ որ պիտի հրաւիրէր իր վրայ։

Զեմ ուզեր զրպարտել այդ գրուածքով, որ անուղղակի կարգտաններով ծածկուած նորզնոր վերարկուի մը շատ այլանդակ կ'երեւայ ինծի. բայց մատանիչ կ'ընեմ այն անօրինակ պզտիկութիւնը՝ որուն կ'ենթարկուի ակնարկած լրագրապետս ուրիշին պաշտպանութեանը ապաւինելով իր իսկ բերիին մէջ։ Ես աւելի պիտի սիրէի որ տկար մարդու ապուշ արհամարանքը միայն պահէր, քան թէ այդ ասիճան ողորմելի պաշտպանութիւն մը ընել տար իրեն, և այսչափ ալ ուշ։

Լրագրապետը՝ ինչպէս որ ըսի, polémiste մը կարծուած է միշտ. սակայն ինքնապաշտպանութեան այս նորօրինակ միջոցը կարծեմ մեծ բան մը չի ձգեր այդ համբաւէն. և միակ պարագան չէ ան՝ ուր անոր polémiste մը չըլլալը պիտի հաստատուէր։ Ատեն մը լրագրական հրապարակը իր ձեռքն էր. լուրջ ընդդիմախօս մը չի կար իր դէմը. Polémisteի մը համար պարզապէս saison morte մը պիտի ըլլար. և ճիշդ ակնարկուած մարդուն ալ այսպէս ըմբռնելուն, ինքզինքը ազգին ամէնէն հեղինակաւոր անհատը կարծեցնել տալու զբօսանքին նուիրուած էր։ Սակայն անկէ ի վեր՝ թերթերը վերբերեցան իր չորջը, և թերթերուն հետ այնչափ անգամներ մէջտեղ նետուեցան հրապարակային վիճարանութեան կարգ մը նիւթեր որոնց մէջ ուղղակի իր հակասութիւնները խնդրի առարկայ կը դառնային։ Polémiste լրագրապետի մը համար ատկէ աւելի լաւ առիթ մը չպիտի ներկայանար անշուշտ, իր կարողութեամբը փայլելու (1). բայց միշտ խուսափեցաւ ինքը, մէջ բերուած խնդիրներուն վրայ կամ բոլորովին լուռ մնալով և կամ սարէն ձորէն հաւաքուած վաստեր գլխորելով։ Ջարժեր յիշատակել առջինները. երեք օր առաջ ասոր մէկ հրաշալի ապացոյցը տուաւ արդէն։

Բոլոր ասոնցմով անգամ մըն ալ կը հաստատուի թէ որչափ խախուտ են հրապարակի վրայ շինուած կարգ մը համբաւներ. խնամոտ փետրատում մը պիտի բաւէր զանոնք իրենց իսկութեան մէջ երեւան հանելու։ Ինչ որ գրեցի Մասիսին մէջ իր մասին, գրչի եկած անխորհուրդ որակում մը չէր. մրցող ուժի մը հանդէպ այդ լրագրապետը ի գործ կը դնէ ճիշդ ա՛յն procédé-ները՝ որոնմով ո եւ է խանութպան մը իր մգլած ապրանքը քաշել պիտի ուզէր։

Եւ ճիշդ այդ միեւնոյն procédé-ն կը գտնեմ առջի օրուան ինծի դէմ գրուածին մէջ ուր ակնարկուած լրագրապետը ինքզինքը «մեր է՛ն կարող հրապարակագիրը» անուանել կու տայ թերթի մը մէջ՝ որ իրն է, ոգիով ու անունով։ Ամէն մարդ ազատ է այս կէտին վրայ իր կարծիքը չունենալու. իմ մասիս, հրապարակագրի արժէքը չեմ փնտռեր այն մարդոց քով որոնք սկզբունք չունին և որոնց անհատական գոյնն ալ թաքուն կը մնայ. այդ «է՛ն կարող հրապարակագիր»ն ճանչցուողը՝ բնաւ դուրս չէ եղած ասիթ չրջանակէն. սկիզբէն ի վեր չէ եղած ասիթ մը՝ ուր իր անձնական դաղափարը պարզէ վճռապէս, և իր այնչափ համբաւուած տեսութիւններն ալ չա՛տ առաձգական են և միշտ այս ու այն կողմ հակելու պատրաստ։

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԱՆԴԻՄԱՆ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒՀԻՆ

(Շար. եւ վերջ)

Զարմանալի կերպով կը հասատէք մեր դպրոցը բնաւ ճանչցած չըլլալիդ, երբ կը հաւատաք, կամ կո՞զլ հաւատացընել թէ Դպրոցասէրը իր գերեկեայ ու գիշերօթիկ սաներուհիներ յանձնած էր արն տեսակցիի մը ազատ արձակութեան։ Ու այս խոշոր յայտնութեան քովիկը, կ'խմացընէք նաեւ թէ, «օր մը», համբաւաւոր վարժուհի մը, տեսչ ալեան կը կոչուի, ու գիշեր մը, միայն գիշեր մը կրնալով գիշերել (!) այդ գուրգուրանքով. հոգածութիւնով թրթռացող հաստատութեան մէջ, հետեւեալ օրը, լոյսը ծայր տուածին պէս կը չուէ առանց հետը նայելու։

Ու կը կարծէք այդ վերջին յայտնութիւնով վերջին հարուածը տուած ըլլալ մեր վարժարանին խնամտու գուրգուրանքին։

Բայց եթէ իրաւ է որ մինչեւ հիմայ չէք գիտցած, հաճեցէք, այս անգամ չը մոռնալու համար, իմանալ թէ՝ Դպրոցասէրը մինչեւ երեք գիշերօթիկ վարժուհի ունեցած է. Տեսչուհին ու երկու օգնականներ։ Անշուշտ, խոհարարուհին, որուն տնտեսուհի անունը կու տաք, այդ երեքին մէջ տեղաւորելու չարամտութիւնը չէք ունենար կրկին։ Վերջին երեք տարիներու մէջ Դպրոցասէրը ունեցած էր նաեւ չափահաս կին մը, հսկող վարժարանի մաքրութեան, tenue-ի, տնական գործողութիւններու, ու ծախսարար։ Որովհետեւ, ինչպէս յիշած էր իր ուսուցչուհիներէն մէկը՝ հինգ-լեան էին. այդ վարժարանը 200 մըն էր աւելի քան ուսումնարան մը այն, այնտեղ վարժուհի-ուսանողները կանոնական շրջանով մը կ'անցնէին յաջորդաբար տնական ամէն գործերու գլուխը. այս շաբթու, դասածմերէ դուրս, օգնող-վարժուհի մըն էր խոհանացին մէջ, յաջորդին՝ հսկող մաքրութեան, յարդարող ու տեղաւորող։ Այս ամէնուն հետ, ամէն աղջիկ, իր տարիքին ու կարողութեան համեմատ ունէր պատասխանատուութիւնը իրմէ պզտիկներու ամէն պէտքերուն, արդուզարդին ու բարեկրթութեան։ Ինոնք, այդ սրզտիկներուն մօտ մեր մը, խնամտ մեր դերը կը կատարէին վարժուհիներու առաջնորդութեամբ. ու տեսնելու արժանի էր ինչ մասնաւոր եռանդով փարած էին չափահասները իրենց այդ քաղցր դերին, հապա պզտիկները, որոնք չփացած սըզոց պէս կը դիմէին իրենց պզտիկ մայրիկին։ Երբ վարժարանին մէջ էի, ու այդ ամէնը կը կատարուէր հանդարտ ու խաղաղ, իմ աչքիս դիմաց, սովորական բան մը պէս կ'երեւար ինծի. բայց անկէ հեռանալէս ի վեր, տեսնելէ յետոյ մանաւանդ եւրոպական գիշերօթիկ բարձրագոյն վարժարաններ, ուր պատասխանատուութեան գաղափարը գրեթէ ան տեսած էր, այդ հիմը նկարագրի կազմաւորութեան. չեմ կրնար վերյիշումը ընել այդ անցեալ քաղցր կեանքին առաջ սրտի փղձկում մը ունենալու, առանց խանդաղատանքի զգացումի մը, որ կարծես հոգիդ կը պարուրէ գովելի բան մը ըրած կամ տեսած ըլլալու հեշտանքովը։

Եւ ըսել թէ չէր այն բոյն մը գորովի, գուրգուրանքի!

Բայց կանոնաւոր համար չափը այնտեղ տիրող հոգածութեան, պէտք էր տեսնել աշակերտուհիներէն անո՛նք, որ հիւանդացած ու վարժարանին մէջ խնամուած էին. այդ պարագային, ոչ մէկ կերպով անուրանալի, պիտի տեսնուէր տարուած մայական մտահոգ, փափուկ, սիրազեղ հոգատարութիւնը։ Այդ պարագային, ամէնէն ուշագրաւ կերպով պիտի երեւար սրտառուչ խնամատարութիւնը վարժարանի պաշտօնեաներուն որոնք, բարի հրեշտակներու նման, բժիշկին դեղերուն հետ կը մատակարարէին հիւանդին սէր ու սրտանուէր խնամք։ Ու այդ ամէնը առանց ադմուկի, առանց գովեսսի և ակնկալութիւններու, լոկ սրտի դրդումով։

Աղջիկներու նոր բացուելիք բարձրագոյն վարժարանը, այո՛, թող ըլլայ աւելի վեր, աւելի բարձր, բայց երանի՛, երանի՛ թէ ան ալ ունենար Դպրոցասէրի ոգին, անոր փափուկ, լայն, ու անձնանուէր հոգատարութիւնը։

Ու ի՞նչ կը տեսնէր ձեր ծանօթ ուսուցչուհին արդեօք մեր վարժարանին մէջ, ուր ընդունուած էր իրեն սպասող, զուարթ, կայտառ ու աշխոյժ աղջիկներու խմբակ մը, այդպէս փախչելու համար, փախչելու լուսածագին, առանց ետին դառնալու, սոսկումովը գուցէ ունենալու Ղոլիսի կնոջ վիճակը. գիշերուան մը մէկ քանի ժամերուն մէջ ի՞նչ երազ ունեցած էր. անշուշտ պատմած ըլլալու է ձեզի իր երազն ու փախուստը։

Բնաւ նպատակ չունենալով վիրաւորել յարգելի ծանօթ ուսուցչուհին այս տողերով, ես պիտի ըսեմ թէ ինչո՞ւ չէ կրցած պատասխանել իրեն համար պատուաբեր հրաւէրի մը, միշտ ազատ ասպարէզ թողլով իրեն, նոյն իսկ հրաւէր կարգալով յայտնելու մեզի, հրապարակի վրայ իր հեռանալուն պատճառները, եթէ անոնք անպատշաճ էին մեր վարժարանին։

Տեսչուհին ալ շատերուն կոչուած վերյիշեալ զ'ին ուսուցչուհին տարիներու աշխատութեամբ բեռնաւորուած, ուժասպառ ծունկերով ու սրտով, ինքզինքը անկարող է ճանչցած ստանձնելու դերժուարին պաշտօն մը, հաստատութեան մը մէջ՝ որու ենթարան ալ չորրորդ յարկն էր։

Գովելի է ազնիւ Օրիորդին այդ անկեղծութիւնը։ Իրեն տեղ գացած է յետոյ, դեռ չգոհացած խանդով, համակ աւիւնով երիտասարդ աղջիկ մը, Դպրոցասէրի ծոցէն իսկ ելած, անոր շունչովը ոգեւորուած ուսուցչուհի մը, մեծ քոյրը իր աշակերտուհիներուն, և որ պատիւ ունի հիմայ այս տողերը ուղղելու Դպրոցասէրի քննադատին։

«Հաստատուն նկարագիր չկայ», կը գոչէք. որովհետեւ նախորդ օրուան առաւոտեանը յաջորդ օրը մտեր է հարսնութեան սրահը։

Է՛հ, պարոն, իրաւ որ աղէկ կ'ընէք վաղ անցնելով այդ կարգի առարկութիւններէն. տրամաբանական է աս։

Ուսուցչութեան պատրաստուած որը աղջկան մը ձեռքը կը խնդրուի, ընթացաւարտ ըլլալու օրն իսկ, խնամակալուհի տիկիններէն. թեկնածուն՝ ոչ մէկ կերպով մերժելի, չ'ուզեր սպասել հինգ տարուան չրջանի մը, ու, ստանալու համար այդ իրաւունքը՝ կը նուիրէ ընկերութեան 50 ոսկիի գումար մը, որով ընկերութիւնը պիտի կրնար երկու գիշերօթիկ ապահովել ու երկու վարժուհի ալ տալ։ Ի՞նչ ընէր խնամակալութիւնը. իրաւունք ունէ՞ր մերժելու, արդեւք ըլլալու աղջկան մը, որուն վրայ գուգուրացած էր, ընկերական լաւ դիրք մը գրաւելուն. մանաւանդ երբ մէկը տալով՝ երկու — երկու վարժուհի— պիտի չահէր ապագային համար։

Արդ ես կը յուսամ որ ինծի հետ համաձայնին ստուար խումբ մը լաւ խորհողներու, ընդունելու համար թէ՝ «հիգ տարուան պաշտօնավարութեան խոստում մը այս պայմաններով կարելի է դրժել ամէն ալեւի տակ»։ Մանաւանդ որ խնամակալութեան պայմաններուն մէկ կայ պարագայ մը, երբ վարժուհի-ուսանողը՝ գիշերօթիկ՝ իր առաջին երկու տարիներուն համար ուսնական, մնացած երեք տարիներուն համար ալ 12ական ոսկի վճարել ազատ է պաշտօնավարութեան պարտաւորութենէ. եւ յետոյ, այդ մէկով Դպրոցասէրի ամէն աշակերտուհիներն ալ քաշուած չեն ըլլար իրենց նպատակին դիմելէ. ապացոյցը արդէն ինձմէ ու ինձմէ աւելի բարձր կը խօսի։

Պ. քննադատը անշուշտ կարծեց թէ պիտի սոսկումով լռէի իր «թող սա այցեստմսին չուրը ուզածին պէս չխաղայ, ապա թէ ոչ...» սպառնական ազաղակին առջև։ Զէ՛, պարո՛ն, չէ՛. ո՛չ թէ կը խրամ, այլ կը հիանամ. որովհետեւ ձեռնոց մը մէկու ն երեսին նետելու չափ սիրուն ու փրթիչ է ձեր գաղափարը, ու պէտք է որ գոհացում գտնէ ամ. վերջապէս անմեղ փառասիրութիւն մըն է՝ կիներու նախաձեռնութեամբ բացուած 18 տարուան վարժարանին՝ մէկ աշակերտուհիէն գրուած, ուղղագրութեան ու քերականութեան սխալներով բռնուած այցեստմս մը նետել հասարակաց կարծիքին կամ կանանչապատ սեղանի մը վրայ, մանաւանդ որ ամուսնութենէ երեք տարի ալ վերջը գրուած է։ Որչափ շիտ նոյնքան ալ ազնուապետական։

Միայն Պ. քննադատը կը քաշուի ընելու թէ այցեստմսին տէրը, որ նոյնպէս ծանօթ է ինծի իր իսկ ճանչցուցած ըլլալովը, Դպրոցասէրի Բ.-Գ. շրջանի աւարտականներէն է. ա՛յն շրջաններուն ուր Խնամակալութիւնը իր սկզբնաւորութեան փորձերը կ'ընէր։ Կը կարծեմ ըսած ըլլալ թէ՝ Դպրոցասէրի այդ շրջանի աւարտականները անբաւական կարողութիւն ունեցողներ էին. թէ՝ իր ծրագիրը հետզհետէ կազմակերպուեցաւ, սրբագրուեցաւ ու վերջապէս «մտած էր շուրի մը մէջ՝ ինչպէս ըսած էր մէկ քանի օր առաջ Հինգլեան էֆ.՝ որ մեր արդի կրթական գործին ամէնէն ձեռնհաս, ամէնէն բծախնդիր անձնաւորութեան համարումին արժանացած էր։»

Պիտի հարցնեմ Պ. քննադատին. ինչո՞ւ կ'ուզէ անտեսել իմ յօդուածս մէջէն «հասոյթ» բառին քով գտնուած «հաստատուն» բառը. որպէս զի ասուչ բան մը ըսած ըլլայ տայ ինծի։ Կը հաւատա՞յ

ԹԱՐԳՄԱՆԵԱՆ

ԳՈՎՈՒՄԱ ԼԵՌՆՈՒ

Ժ.Հդոլամ մի շէր գիմեցել դրնք գիմի ովն մարդ ճգսմս Ամպրատ-ակ դ՝ դ մեմատ գիմանանք դ՝ Ամանակ ամ-ղղրվրեանմիկ մեր ու իսկզեանդ Ինչամամ Ամանէ մը Ամ ու Ամանակ-ամ դ՝ գամ Ամանակ ամ գամ գամ գ

պիտի պատճառէ Իզմիրի կապերտագործութեան։ Հնարուածը ասեղ մը է որով Իզմիրի կապերտներուն նման, նոյն իսկ դժուարին ու դուրս ցցուած նկարներով, կարելի պիտի ըլլայ կապերտներ բռնել և գինով ալ ածան։ Այդ ասեղը կ'արժէ երկուքուկէս ֆր.։ Այդ ասեղով տասը տարեկան տղայ մը կրնայ կապերտի պատրաստութեամբ զբաղիլ։ Այդ նոր գիւտը մեծ յեղաշրջումմը առաջ պիտի բերէ կապերտագործութեան մէջ։

ԶԵՇՄԷԻ ՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.— Իզմիրի լրագիրները կ'ըսեն թէ Զէշմէի առջեւ հարիւր տարի առաջ ընկղմած ռուսական մարտանաւի մը մէջ խուզարկութիւնները կը շարունակուին։ Ոսկի դրամները այնչափ շատ են որ սուզակները բնաւ ուշադրութիւն չեն ըներ արծաթներուն։ Մախսուտէի շրջանէ մը քանի մը հազար ոսկի արժէքով քրիմիցներով կ. Պոլիս ուղեւորած է։ Անցեալ կիրակի քրիմիցով լեցուն քսակ մը գտնուելով յանձնուեր է տեղւոյն օսմ. պահականաւին։ Երկրորդ թընդանօթ մը ալ գտնուած է։ Ջեռնարկուները մասնաւոր մեքենաներ բերել տուած են Եւրոպայէն։

ՄԱԽՍՈՒՍԷԻ Հասան Փաշա շոգենաւը որ Թիրէպոլուի բացերը ժայռի մը վրայ խրած էր մշուշի բռնուելով, տակաւին ազատուած չէ։ Մեքենաներու յարկէն զատ ետեւի կողմի ամբարանոցներն ալ ջուրով լեցուած են։ Նաւապետը հեռագրով օգնութիւն ուղղեր է ջուրերը պարպելու համար։ Ինչպէս երկի ծանուցինք, Մեհինք ու Սամսոն շոգենաւերը զրկուած են սուզակներով և ջրհաններով։ Արկածեալ շոգենաւին ուղեւորները Թիրէպոլու տարուեր են մակոյկներով։ Հասան Փաշա 13 տարի առաջ Անգլիայէն գնուած և Մախսուտէի ամէնէն մեծ շոգենաւերէն է։ Կը վախցուի որ եթէ հիւսիսային սաստիկ հով փչէ, կարելի չըլլայ զայն ազատել։

—Մախսուտէի վարչութիւնը որոշեց Կ. Պոլսոյ և Ափրիկեան Տրիպոլսոյ միջեւ շոգենաւային կանոնաւոր երթեւեկութիւն մը հաստատել։

—Մախսուտէի Շահին շոգենաւը երկի Գարաքէօյի կամուրջին մօտեցած ատեն մակոյկ մը ջախջախեց, որուն մէջ գտնուողները թէեւ ծովը ինկան, սակայն ազատուեցան։ Ընդհարումին ատեն մաւունա մըն ալ վնասուեցաւ։

ՆԱԻԱՐՇԱՒԻԼ այս տարի Մօտայի առջեւ պիտի կատարուի։

ՀԲԵՌԵՌ հասարակութեան վարչական ժողովը որոշեր է մասնաճառներէն միսի իւրաքանչիւր օխային համար առնուած երեսուն փարայի տուրքէն երեք փարա զեղչել։

Պ. ԱՎԷՐՈՎ.— Աղեքսանդրիայէն կը գրեն թէ հելլենացի մեծահարուստ Պ. Ավերով ծանրապէս հիւանդ է։

ՄԻՏԻԼԻԷՆ կը գրեն թէ ձիթապտուղի բերքը այս տարի անցեալ տարիէն պակաս պիտի ըլլայ, որովհետեւ ծառերը գրեթէ ծաղկած չեն։

ԿՐԹԱԿԱՆ Նախարար Զիւհտի փաշա հիւանդ ըլլալով երէկ չկրցաւ ներկայ գտնուիլ նախարարաց Խորհուրդին։

ԱՌՈՂՋ ԱՊԱՀԱԿԱՆ վարչութիւնը որոշեց վերցնել Հիճազի ծովեզերքներուն ժամանմանց համար սահմանուած տասը օրուան քարանթինան, բաց ի ուխտաւոր փոխադրող շոգենաւերէն։

ՀԱՄՏԻ ՓԱՇԱ որ երկրորդ անգամ ընտրելով Պարսկի կուսակալ կարգուած է, անցեալները իր պաշտօնատեղին ժամաներ է։

ՓԱԽՑՈՒՍՈՒ ՁԷՆԷՔ.—Առջի օրը Լայտի շոգենաւէ մը բան մը նետուեր է մաւունայի մը մէջ։ Մաքսային պաշտօնեաները տեսնելով անմիջապէս խուզարկութիւն կատարեր և զոյգ մը մոկ գտեր են, որոնց մէջ տասնըեօթը հատ բէվոլվէր կային։

ՕՐԹԱԳԻՒՂի մէջ անցեալները անյայտացած երեք յոյն պատանիներու մասին Ռոտոսթոյէն կը գրեն թէ անցեալ շաբաթ իրիկուն երեք պատանի հելլենական փոխ-հիւպատոսարանին ներկայանալով ըսեր են թէ Սէրփօ կղզիէն են և թէ անոնք ըլլալով ու Կ. Պոլսոյ մէջ գործ գտած չըլլալով Յունաստան պիտի երթան։ Մէկը ըսեր է թէ անունը Եորկի Լիվանոս է և միւսը՝ Եոաքիմ Եոաքիմիտիս, իսկ միւսին անունը յայտնի չէ։ Հիւպատոսը աշխատեր է զանոնք վար դնելու, բայց մտիկ չեն ըներ ու կէլիպոլու ուղեւորեր են։ Թիչ ետքը հիւպատոսը իմանալով որ Օրթագիւղէն երեք պատանիներ անյայտացած են, անմիջապէս խնդրեր է տեղական կառավարութենէն որ հետեւալ ոստիկան-զինուոր մը ղրկուի անոնց ետեւէն, ենթադրելով որ իրեն ներկայացողները նոյն պատանիներն են։ Տակաւին յայտնի չէ թէ խուզարկութիւնը ի՞նչ արդիւնք ունեցած է։

ԵՒՄԱՐ ՈՒՂԵՒՈՐ ՄԸ.—Առջի օրը կէս օրէն ետքը կամուրջէն մեկնող Շիրքէթի 17 թիւ շոգենաւին ուղեւորներէն մէկը տաբօրնակ ընթացք մը ունէր։ Այդ անձը, որ մոտայն խանգարման նշաններ ցոյց կու տար, ձեռքը շիշ մը ունէր։ Նախ բերանը տանիլ ուզեց, սակայն յանկարծ միտքը փոխելով դէմը նստած կնոջ մը գըլխուն նետեց։ Բարեբաղդաբար կինը ժամանակին ծռեցաւ և շիշը վրայէն անցնելով զարնուեցաւ ուրիշ ուղեւորի մը ոտքին։ Շիշը կոտրեցաւ և հոն գտնուողները քննելով տեսան թէ մէջը թոյն դրուած էր։ Շոգենաւը Գուրուչէշմէ չհասած, ուղեւորը շոգենաւին անիւին ծածկոյթին վրայ ելաւ և փորձեց ինքզինքը ծովը նետել, բայց հոն գտնուողները թոյլ չտուին և յանձնեցին ոստիկանութեան։

ՇՈՒԼԱՑԻՆ ՍՐԿԱՆՆԵՐ.—Երէկ փայտ բեռցած մաւունա մը Խասքիւղի առջեւ ջուր առնելով ընկղմեցաւ, բայց մէջը գտնուողները ազատուեցան։

—Երէկ Բիրի փաշայի առջեւ առագաստանաւ մը մակոյկի մը զարնուելով ընկղմեց։ Մակոյկին տէրը Մուսթաֆա չաւ դժուարութեամբ ազատուեցաւ։

—Պալաթի մէջ, Պալկիրական Լիսէեցիին ծովեզերքի կողմը քանի մը հրեայ տղաք խաղալու միջոցին անոնցմէ աղջիկ մը ծովը ինկաւ ու խղդուեցաւ։

—Ոսկեղջիւրի շոգենաւ մը երէկ Բիրի փաշայէն մեկնելու միջոցին Սթաւրի անունն մարդ մը շոգենաւը ցատկել ուզեց, բայց գինով ըլլալով հաւասարակշռութիւնը կորսնցուց ու ծովը ինկաւ։ Մօտը գտնուող մակոյկները հասնելով ազատեցին զայն։

ԿՈՒՌԻՒ ԱՐԿԱԾ.—Երէկ Գալաթայի մէջ Զէշմէի կողմը Եորկի անուն տասնըհինգ տարեկան տղայ մը կառքի մը տակ մնալով ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։

ԽՈՇՈՐ ԶՈՒԿ ՄԸ.—Իզմիրէն կը գրեն թէ՝ տեղւոյն ձկնորսները մեծ դժուարութիւններով որսացեր են վեց հարիւր եօթանասուն օխա ծանրութեամբ ձուկ մը որ գլխին կը նմանի եղեր, և զոր սայլով ձկնարան տարեր են։

ԱՆՁՐԵՒ.—Գաւառային թղթակիցները, իրենց ամառնային թղթակցութիւններուն մէջ, միշտ մասնաւոր տեղ մը կուտան երաշտութեան ու անձրեւին որոնցմէ կախում ունի, մասամբ, երկրագործութեան վիճակը։ Փոխադարձաբար նոյն կարգի լուր մը հաղորդելու համար մեր գաւառային ընթերցողներուն, աւելորդ չենք սեպեր ըսել թէ իբր երկու ամսէ ի վեր մայրաքաղաքիս մէջ անձկանօք սպասուած անձրեւը տեղալ սկսաւ այս գիշեր առաւօտեան դէմ, քանի մը ժամ, փարատելով վերջին օրերու ամառնային սաստիկ տաքը որ սկսած էր նեղացուցիչ դառնալ։

ԱԿՌԱՆԵՐՈՒՆ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ. — Ակռաներու չդոյութիւնը կը վնասէ արտասանութեան և դէմքը կը տգեղցունէ։ Առանց լաւ ակռաներու բնաւ կատարեալ ծամողութիւն չկայ, առանց կատարեալ ծամողութեան՝ բնաւ կատարեալ մարսողութիւն չկայ. առանց մարսողութեան չի կայ սնդղառութիւն, առանց սնդղառութեան չիկայ առողջութիւն, և առանց առողջութեան ինչ է կեանքը։ — Ուրեմն խորհուրդ կու տանք ատամնաբուժի անձերու դիմել Տքթ. Պաբի, միսկ ատամնաբոյժը որ երկու անգամէն կրնայ տեղը դնել երերուն և անարմատ ակռաները, արհեստական ամենազեցիկ ու ամենահաստատուն ակռաներ պատրաստել առանց քիմքի, կեռերու, զսպանակներու, և այլն, որոնք լաւ արտասանութեան հետ կատարեալ ծամողութիւն կ'ապահովեն։

Ամէնէն փափուկ, ամէնէն ջղային անձերը կրնան կատարեալ ապահովութեամբ դիմել Տքթ. Պաբի՝ լիովին գոհ մնալու համար։ Արդէն, իրեն դիմողը կատարելապէս գոհ մնալէն ետքը միայն ստակ պիտի վճարէ։

Ամէն օր կը դարմանէ ժամը 9էն (Ը ե.) մինչեւ իրիկուան 5, Բերա, ֆրանսական դեսպանատան դէմը, 374 թիւ տունը։

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱՅԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գարամուրսալի մօտակայ Մէքտիկէօղ հայաբնակ գիւղէն հայ մը աւազակներու կողմէ կիրակի օրը լեռը հանուեր է. դէպքը հեռագրուած ըլլալով տեղւոյս կառավարութեան՝ այսօր բաւական թըւով ձիաւոր զինուորներ և ոստիկաններ ղրկուեցան այդ կողմերը։ Իսկ հարիւրապետ մը ու հաղարապետ մըն ալ նաւակով անցած են դիմացի եղերքը։

—Շերամները կանոնաւորապէս կը շարունակեն իրենց ընթացիկ վիճակը. խոզակները հաղուագիւտ են դեռ. այս պահուս առհասարակ մեծ ուլուsի են, ինչպէս կըսեն գեղկօրէն։ Վերջին քանի մը օրերու տաքը շերամաբոյծները վախցրեալ կու տայ թէ մի՛ գուցէ ուրուին։ Տերեւները սկսած են հետզհետէ յարգ ստանալ. ըսողներ ալ կան թէ օխան 20-30 փարայէն դնողներ կան եղեր։

— Անձրեւի պակասութիւնը երկրագործին մտատանջութիւն պատճառել սկսած է. ամէն բերք այս միջոցիս ծարաւի է անձրեւի։ Շաբաթ օրը անձրեւի համար աղօթքի գացին բաւական թուով մարդիկ՝ առաջնորդութեամբ թաղապետական ժողովոյ պաշտօնեաներու, սակայն մինչեւ այսօր դեռ նշոյլ մը չտեսնուիր անձրեւի։ Արմտիք, ինչպէս կանխապէս ալ գրած էի, շատ ցանուած և շատ աղէկ վիճակ մը ունէին մինչեւ քանի մը օր առաջ թէև, բայց անձրեւի պակասութիւնը սկսած է հոգ պատճառել. կը յուսացուի թէ մինչեւ 3-4 օր այդ պակասն ալ ամբողջանայ և երկրագործին համար արդիւնաւոր տարի մը ըլլայ։

—Պուլդերը առատ են. քաղաքէս առօրեայ 100—150—200 սակառ կեռաս կ'արտածուի երկաթուղով դէպի Պոլիս և կամ Ատաբազար, Կէյվէ, Էսկիշէհիր և աւելի հեռուները։

—Նիկոմիդիա այցելողները գիտեն թէ ունինք լայնածաւալ զոյգ խճուղիներու պղտոտայ մը՝ չորս կարգերու վրայ՝ կանոնաւոր և հասած ծառերով և լայտերներով զարդարուած։ Այնպէս որ ամէնէն տաք եղանակին մէջ իսկ հաճելի է անոր վրայ՝ ծառերուն տակ կատարուած շրջագայութիւն մը։ Քաղաքիս նախորդ կառավարիչ Սէլիմ Սըբրի փաշայի օրով չինուած է այս ծառուղին որ քաղաքիս էն նշանակելի մէկ վայրը կը դառնայ հետզհետէ։

Այս անգամ ալ խիստ կանոնաւոր վերաշինութիւն մը կը կատարուի ճամբաներու հարաւակողմը—որուն ճիշդ մէջտեղէն երկաթուղին կանցնի։ Ամբողջալէս քակուելով այդ ճամբան՝ մէկ քանի սանթիմէթր աւելի թանձրութիւն կը տրուի անոր, հսկողութեամբ Քաղաքապետական ժողովոյ որուն նախագահը՝ Սալիխէթ պէյ օրընդմէջ կայցելէ գործին գլուխը, իր իսկ աչքով ու մտքէն ականատես ըլլալու համար կատարուած վերաշինութեան, որ առայժմ հեռագրատան մօտէն մինչեւ քաղաքապետական նորակառոյց պաշտօնատան տակ հասած է իբր 400 մէթրի չափ։ և ասպէն սլման գործութիւնը կը շարունակուի ամենայն կանոնաւորութեամբ։

Նիկոմիդիա, 18 մայիս * * *

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ս. Պատրիարք Հայրը երէկ Թարապիոյ դերմանական դեսպանատունը երթալով, այցելութիւն տուաւ գերմանական դեսպան Պարոն Մառշալ ֆոն Պիպերշթայնի։

—Ն. Սրբազնութիւնը այս առաւօտ քարոզ խօսեցաւ Ղալաթիոյ եկեղեցին, որ լեցուած էր երկսեռ ժողովրդեան խուռն բազմութեամբ։ Ցետոյ, Պատրիարքարան գնաց։

—Նիկոմիդիայէն կը գրեն մեզ. «Առաջնորդը վերադարձաւ Տաղ-գիւղէն, բայց տակաւին ընտրական գործողութեանց վերսկսելու խօսք չկայ։ Անհամբեր կը սպասենք որ Պատրիարքարանը ազգու տնօրինութիւն մը ընէ այս մասին, որպէս զի այս ձգձգումը չչարունակուի։ Ազգային սեփականութիւն եղող փոան 1897է մինչեւ 1898ի վերջի երկամեայ հաշուեկշիռը պատրաստելու վրայ է պատկանեալ յանձնաժողովին կողմէ։ Ժողովուրդը հետաքրքիր է այդ երկամեայ գործառնութեանց հաշուեկշռին։—Թաղական Խորհուրդը Զատկէն ի վեր կանոնաւոր նիստ ըրած չունի գրեթէ, և կազմուած վիճակ մը առած է, կ'ըսուի, Առաջնորդարանի բռնած ընթացքին պատճառով։»

—Ամերիկայի Ուսիթը և Լին քաղաքներու Հայերը 40 և 47 ոսկի հանգանակելով մէջերնին՝ Պատրիարքարան զրկած են գաւառի կարօտեալներուն ի Նպաստ։

—Տիկին Սիրանոյշ և Բագուի դեռասանական խումբին միւս արուեստագէտները Կարս ուղեւորեր են, քանի մը ներկայացում տալու համար հոն։

ԹՂԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՇՈՒՐՋԸ

Գաւիրէի մեր թղթակիցը փոխադարձաբար հաղորդել մեզ բովանդակութիւնը այն նամակին զոր Պոլսոյ փաշա Նուպար ուղղած է Ս. Պատրիարք Հօր ծանօթ առաջարկին ի պատասխան, Սիսի վանքին մէջ ժառանգաւորաց վարժարանի մը բացման համար։ Այդ պատասխանը պարզապէս մերժողական էր և ընդհանուր յուսախարութիւն պատճառեց ժողովուրդին, և զգ. թերթերուն ալ՝ Քրոնիկի առատ նիւթ։ Բայց եթէ Սուլհանդակ լրջօրէն կը զբաղի այս խնդրով ու ցաւ կը յայտնէ, ցաւ մը որ մեր ալ զգացումն է, անդին Նուպա փաշային կտակ մը թողած չըլլալը իրրեւ դիւրին ու խաբուսիկ ժողովրդականութիւն տուող նիւթ մը շահագործող թերթերուն ու խարուսիկ ժողովրդականութիւն տուող նիւթ մը շահագործող թերթերուն առիթէն օգուտ կը քաղէ, տափակ ու մաշած հեգնութիւններու շարք մը արձակելու համար... մեր թղթակցին դէմ Հարկ չկայ ըսելու թէ մենք ալ ծափահարող մը չենք Պողոս փաշայի ձեռնպահութեան՝ Նուպար-Շահնազարեան վարժարանի վերահաստատման ծրագրի մասին՝ որուն համար 200 ոսկի ղրկելով կը շատանայ. բայց իրողութիւնը իրողութիւն մնէ էր զոր պէտք էր ծանուցանել հանրութեան, մանաւանդ որ այս տեղ, իրաւեղի չըլլանկերուն մէջ, լռութիւն կը պահուէր։ Եւ սակայն այս լուրին առաջնութիւնը Աբեւելքին տուած ըլլալուն համար, մեր թղթակիցը «Նուպարեան գերդաստանին շաղակրատ ծառայ»ի մակդիրին կ'արժանանայ թերթի մը կողմէ որ ասկէ աւելի փայլուն ապացոյցները տուած է իր բարեկրթութեան։ Ուրիշ անգամ մըն ալ յիշեալ թերթը, Նուպար փաշայի ինչքերուն inventaireը չենելու առթիւ, բաներ մը ըսեր էր մեր թղթակցին նկատմամբ որ այն ատեն ալ անքաւելի մեղքը գործած էր հանդուցեալ դիւանագէտին հարազատ կենսագրութիւնը ընելու... առանց ֆրանսերէն հատորէ մը թարգմանելու։ Ասոնք բոլորը բարդուելով այն մեղքերուն վրայ, որոնց տիրացած էր արդէն Աղաղարմ էֆ., օրը օրին հաղորդելով մեզ Եգիպտոսի հայ գաղթականութեան և Առաջնորդարանի վերաբերեալ կարեւոր լուրերը, ճգրիտ կերպով, բնական էր որ զինքը յարձակումի առարկայ դարձնէին թերթի մը կողմէ որ այլապէս չպիտի կրնար ցոյց տալ իր մրցման անկարողութիւնը։

Պարզապէս զղջանք կը զգանք՝ խանութպանութիւն հոտող այս բարքերուն քաղը վեր առնելէ հասարակութեան առջեւ. հնար եղածին չափ ալ արհամարհոտ լռութիւն մը պահած ենք. բայց որովհետեւ ներկայ պարագային մէջ, խնդիրը հեռաբնակ աշխատակցի մը վրայ է, պարտք մըն է մեզի համար յիշեցնել այդ խմբագրին—եթէ մոռցած է—թէ նաղարէթ է։ Աղաղարմ, որ ապնուաբար կը թղթակցի Աբեւելքին ո՛չ միայն այսօր, այլ երկար տարիներէ ի վեր, Գահիրէի Առաջնորդարանին դիւանապետն է, պարտաճանաչ, ուղղամիտ ու գրչի տէր երիտասարդ մը, որ ընդհանուր համարում ու վստահութիւն կը վայելէ Եգիպտահայ գաղթականութեան մէջ ուր այնքան դժուարաւ կը հաւնին մարդու. երկու բառով զլինքը յատկանշելու համար, կըրնանք ըսել թէ՝ Եգիպտոսի Առաջնորդարանին Թէլեան էֆէնտին է։

Գալով իր նամակին, որ հրատարակուեցաւ երեքշաբթի օրուան Աբեւելքի մէջ, Պողոս փաշայի պատասխանագրին բովանդակութենէն զատ, երկու կէտ կը պարունակէր այն. 1. Նուպար փաշային վիթխարի հարստութիւն մը ձգած ըլլալու լուրին մերժումը Տէյլի Թիլեկրաֆի մէջ հրատարակուած ըլլալը։ Արդ, Պողոս փաշայէն հերքում սպասելու իրաւունք չունինք—և չունի մանաւանդ այն թերթը որ իրեն սովորութիւն ըրած է սուտ լուրեր հրապարակ նետել՝ անոնց առարկայ եղող ծանօթ անձնաւորութիւններէն երկտող մը ձեռք ձգելու և ինքզինքին ռէքլամ ընելու նպատակով — որովհետեւ Պոլսոյ բոլոր ազգ. թերթերն ալ Տէյլի Թելեկրաֆէն արտատպած էին Եգիպտոսի հանգուցեալ նախարարապետին հարստութեան 100 միլիոն ֆր. եղած ըլլալու լուրը, և բնական էր որ Նուպարեան ընտանիքը հերքումը աղբիւրին ղրկէր և ո՛չ թէ շրջաբերականով սփռէր աշխարհի ամէն կողմը. Զ. կէտը զոր չեշտած էր մեր թղթակիցը, Պոլսական թերթի մը մէջ փողով և թմբուկներով հրատարակուած հոչակաւոր կենսագրականը՝ Բարիզ տպուած ոչ նուազ հոչակաւոր հատորէ մը քաղուած ու տեղ տեղ ալ տառական թարգմանութիւն եղած ըլլալու յայտնութիւնն էր։

Զանք զարմանար որ Ա. կէտի մասին իր տուած բառաւոր ծանօթութեամբը ու Բ. կէտի մասին իր ըրած... անխորհրդադպահութեամբը՝ մեր թղթակիցը աւելի ծանր մակդիրներու տարափի մը չենթարկուեցաւ։

Սապան լրագրի Տէր և Տնօրէն Միհրան էֆէնտիի անդրանիկը՝ ԱՒԵՏԻՍ էֆ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ որ Գարամանի մէջ վաճառականութեամբ կը զբաղէր և քանի մը ամիս առաջ մայրաքաղաք եկած էր իր հիւանդութիւնը դարմանել տալու համար, բժշկական ամէն դարմաններու հակառակ՝ չկրնալով ճողոպրիլ, նախընթաց գիշեր հոգին աւանդեց Միհրան էֆէնտիի բնակարանին մէջ, էրէնքէօյ, և յուզարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէքշաբթի։

Մեր ցաւակցութիւնները կը յայտնենք մեր յարգոյ պաշտօնակցին։

Հեռագիր

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ

Պ. Պ ՏԷՌՈՒԼԷՏ ԵՒ ՀԱՊԼԻՆ ԱՆԳԱՐՏ ԱՐՁԱԿՈՒԱԾ

ԲԱՐԻԶ, 31 մայիս.—Սէնի եղեռնադատ ատեանը անպարտ հռչակեց Պ. Պ. Տէռուլէտն ու Հապլէքը որոնք անմիջապէս ազատ արձակուեցան։

(Ծ. Խ.—Ինչպէս կը յիշուի, Պ. Լուսէի Հանրապետութեան Նախագահ ընտրուելուն յաջորդ օրը Պ. Ֆէլիքս Ֆոռի յուզարկաւորութենէն ետքը, Պ. Տէռուլէտ իր բարեկամին Մառսէլ Հապլէքի և ուրիշ բարեկամներու հետ Ռէոյլիի զօրանոցը գացող զինուորներու ընդառաջ փութացած և փորձած էր զանոնք անկարգապահութեան հրաւիրել։ Այս և բռնի կերպով զօրանոց մտած ըլլալու կրկին ամբաստանութեամբ, երկու երեսփոխանները բանտարկուած ու դատի ենթարկուած էին։ Սէնի եղեռնադատ ատեանին տուած վճիռը՝ որով անպարտ կը հռչակուին ամբաստանեալները, բնականաբար ընդհանուրին զարմանքը պիտի շարժէ, քանի որ թէ՛ գործուած յանցանքը ծանր էր և թէ երկու ամբաստանեալները իրենց առօրեայ յայտարարութիւններով ա՛լ աւելի կը ծանրացնէին զայն, ինքզինքին ամէն կերպով պատասխանատու հռչակելով։ Դատավարութեան մանրամասնութիւնները անչուշտ երեւան պիտի հանեն այս հետաքրքրական պարագան։)

—Վճռարեկ ատեանին մէջ՝ ընդհանուր դատախազ Պ. Մանու ըսաւ թէ համամիտ է տեղեկարար խորհրդականին հետեւութեանց և պաշտպանողականին։ Պ. Մանու աւելցուց թէ կրնար 1894ի զինուորական ատեանի վճռին ուղղակի բեկանումը պահանջել, բայց խնդրին այդ կերպով լուծուիլը բաւական չպիտի ըլլայ. պէտք է որ Տրէյֆիւս կրկին իր դատաւորներուն առջեւ հանուի. այս որոշումը միայն համաձայն պիտի ըլլայ դատապարտեալին՝ ինչպէս նաև արդարութեան և ընդհանուր կերպով բովանդակ երկրին շահերուն։ Պ. Մանու վաղը պիտի սկսի իր պաշտպանողականը։

—Մառշան հաղարապետը և իր ընկերները Թուլոնէն մեկնած ըլլալով Բարիզ պիտի հասնին վաղը։ Փաստաւոր ընդունելութիւն մը կը պատրաստուի անոնց։

ՀՌՈՄ.—Նախարարական թերթերը կը կարծեն թէ Պ. Քինալիայի երեսփոխանական ժողովի ատենապետ ընտրուիլը յաղթանակ մը պիտի ըլլայ Բելլուի դահլիճին համար։ Ժողովին քուէէն յայտնի կ'ըլլայ թէ երեսփոխաններուն մեծամասնութիւնը կուսակից է կառավարութեան։

ՎԻԵՆՆԱ.—Աւստրիոյ նախարարապետ Թուն կոմսին կացութիւնը խախտեցաւ Հունգարիոյ նախարարապետ Պ. տը Զէլի անհաշտ և պահանջկոտ ընթացքին պատճառով։ Կացութիւնը ընդհանուր կերպով գէշ կը նկատուի։

ԲԱՐԻԶ.— Նիւ Եորքէն հասած լուրերը մեծ բարձրացում մը կը նշանակեն ցորենի գիներն համար. վերջին գինն է 83.62 փոխանակ 80. 50ի։

ԼՈՆՏՈՆ.—Անգլիական [illegible] սեն թէ Փիլիպպինեան [illegible] կը կնճռոտի։

ԲԱՐԻԶ — Նախարարապետ Պ. Շան Տիւբիւի ճառ մը խօսելով [illegible] ռաբեկ ատեին որոշումէն ետքը մտադիր է Տրէյֆիւսի գործին մէջ պատասխանատուութիւնները սահմանել։

ԼՈՆՏՈՆ.—Թայմզ կ'ըսէ թէ երկաթուղիներու համար Ռուսիոյ կողմէ ուղղուած 75 միլիոն ֆր.ի փոխառութիւնը ընդունելով պայմանագրութիւնը ստորագրուած է։

ՄԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

Օսմ. Երկաթուղիի Պարատաթիոց վերայ երէկ բաւական գործ եղաւ Սակարանին մէջ, առաւօտուն 128 3/4 ֆրանքի բացուելով՝ 132. 75 ֆրանքի գոցուեցաւ. իսկ գոնսոլիսն 25 զրշ. 13էն 18 ելաւ։ Երկաթուղիի գնոյն բարձրացման պատճառը Վիէննայի մէջ «Մէնտիքա»ի կազմուած ըլլալու լուրն է, և յոյս կայ որ 1-2 օրէն գիներն աւելի բարձրանան (Երկաթուղի ունեցողներուն աչքը լոյս)։

Պոլսոյ Թրամվէյի բաժնէթղթոց գներն ևս 1-2 օրուան մէջ 60—70 զրշ. բարձրացան, 6 լիր. 05էն 6 լիր. 70 զրշ. կարժէ Թրանսվալը 54—55 ֆրանք է։

—Բարիզի սակարանին լիքիտասիոնը երէկ կատարուելով երկաթուղւոյ հատին 3 ֆր. տէբուտ եղած է կ'ըսուի։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ			
Օսմ. Գոնսոլիտէ Սեռի Դ	Օ. Ո.	25	15 1/2
Ամէնէն բարձր գին	»	25	18
Ամէնէն վար գին	»	25	13
Բուռմէլիի Երկաթ. գոց	Ֆր	132	75
Ամէնէն բարձր գին	»	132	6
Ամէնէն վար գին	»	128	75
ԲԱՑՈՒՄ 20 Մայիս			
Օսմ. Գոնսոլիտէ Սեռի Դ	Ր. Կ	5	17
Բուռմէլիի Երկաթուղի	Ֆր	132	
Օսմանկիր		120	
Ռէնտի		3:5	
Օսմ. Գանրա		3	2
Գուլֆ Ժէնէրալ Սթոք		6	20
Երկրագործական Գանրա		7	—
Օսմ. Սվ. Նասի Վայլ		5	5
Օսմ. Նպաստ			27
Թրամվէյ բաժնետ		670	
» Ժուրնան		230	
» պարտատ		601	
Հէրթսոյ չուրի ընկ	»	299	
Բարսի և Հոյսու	»	62	—
ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ՓՈԽԱՆԱԿԸ			
20 ֆրանքնոց	Լիր.	7	12
Եգիպտական ոսկի		1 9	33
Ռուլ էմբէրիալ	»	90	15
Քրիմիցի	»	51	04
Մէճիտիէ արծաթ	»	168	05
Մէճիտիէ	»	96	20
Բուլգար ծոթագրամ	Օ. Ո.	»	59
ՓՈՒՆԴ ՍԱԿԱԳԻՐ			
Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ	109	25
» » » չէք	»	110	15
Բարիզ » »	Ֆր.	43	
» » » չէք	»	22	84
Գերլին անտոկոս չէք	Մարք	18	56
Վիեննա չէք	Ֆիորի	16	93 3/4

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 31 Մայիս

Օսմ. Գանս. Մէռի Ա.	Ա. Ո.	—	—
» » » Բ.	»	46	75
» » » Գ.	»	27	—
Դ.) բաց.	»	23	
) գոց.	»	23	—
Փոխառութիւն Դասպայա	»	83	12
Օսմ. 3 1/2 %	»	79	—
Օսմ. Կայս. Գանրա	»	13	75
Այտընի երկաթուղի	»	10	50
Եգիպտական Միացեալ	»	105	
Անգլ. Գոնսոլիտ		110	06
Հելլենական 5 %	»	44	—
Մոնորոլ հելլենական 4 %	»	50	25
Ռանդ » 4 %	»	37	
Գուլֆ. փոխառ. 6 % 1888	»	86	—
» նոր » 6 % 1892	»	94	25
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 425	
Դրամագեղչ	»	3	—
ԲԱՐԻԶ, 31 Մայիս			
Օսմ. Գանս. Մեռի Դ.) բաց.	Ղրշ.	22	97
) գոց.	»	23	05
» » » Բ.	»	47	40
» » » Գ.	»	27	10
Օսմանիէ	»	419	—
Բուռմէլիի երկաթուղի	Ֆր.	133	—
Օսմ. Ռէժի	»	315	-
Օսմ. Կայս Գանրա	»	599	—
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	102	05
Գուէտի Լիոնէ	»	965	-
Գանք տը Բարի	»	— —	—
Մուէզի բաժնետէր	»		
Իտալական Ռանթ	»	96	35
Սպանիական արտաքին	»	65	65
Զէք Լոնտոնի վրայ	»	25	205
Դրամագեղչ	»	03	
ՊԵՐԼԻՆ, 31 Մայիս			
Օսմ փոխառութիւն 1888	մարք	112	75
Բուռմէլիի երկաթուղի	»	135	
Անատ. երկթ. պարտատոմսեր	»	97	20
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	410
ՎԻԵՆՆԱ, 31 Մայիս			
Փոխան Բարիզի վրայ	Ֆիորի	43	02
» Լոնտոնի վրայ	»	120	70
Բուռմէլիի երկաթուղի	»	05	50
Օսմ. Ռէժի	»	143	25

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԱՆ

20 Մայիս 1899
Կ. ՊՈԼԻՍ. — Ծանրաչափ 762.
Չերմաչափ 16.
Օդը անձրեւոտ։
Կէս օր. — Ժամը 4.30։

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ԴՈՒՐՍ

Չերմաչափ	Զրոյէն վար	Զրոյէն վեր
Տրապիզոն	—	21
Սկլաւիկ	—	18
Իզմիր	—	17
Հալեպ	—	—
Էնկիւրիւ	—	23
Պուրսա	—	21
Արխանկել	—	7
Բէգերսպուրկ	—	9
Մոսկուա	—	8
Բարիզ	—	12
Վիեննա	—	12
Օսթաս	—	24
Սոֆիա	—	12
Աթենք	—	21

Սեւ ծովուն վիճակը Քիլիայի մէջ.— Քիչ պեկոծուած։

Տ. ԽՍԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396, Մեծ փողոց Բերա., 396
Տեսնել 4րդ երեսը

ՊԱՅՇՂ ՀԱՌՈՒՄԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Բառարան Ս. Գրոց 625 երեսներէ կը բաղկանայ և զարդարուած է աւելի քան 223 գեղեցիկ պատկերներով։ Կը պարունակէ Ամերիկայի և Եւրոպայի մէջ Սուրբ Գիրքը քննող գիտնայ հեղինակներուն արդիւնքը։ Գրքին մէջ դրուած տեղեկութեանց ճշդութեան մասնաւոր խնամ տարուած է։

Կը յանձնարարուի որ հոգեւորականներ, ընտանիքներ և անհատներ այս գիրքէն մէկ օրինակ ստանան, և գործածեն զայն իրենց սատար, երբ կ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ՌՕՍԻԱ—ԱՐԿԱԾ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Նորութիւն մը Թուրքիոյ մէջ

Կեանքին մէջ մէկ անգամ վճարելի փոքր գումարով մը, կարելի է ապահովագրուիլ Շոգենաւի, Երկաթուղիի, Թրամվէյի (թէ՛ ձիաքարշ, թէ էլեկտրաշարժ և թէ շոգեշարժ Թրամվէյի) և Թիւնէլի ամէն արկածներու դէմ։

Դէպ մահուան, ապահովագրուողն ամբողջ գումարը կ'առնէ։ Եթէ խեղանդամ մնայ, ցկեանս թոշակ մը կառնէ։ Եւ եթէ ժամանակաւոր վնաս միայն կրած ըլլայ, մինչեւ 200 օրուան դրամական հատուցում մը կը ստանայ։

200 ֆր.ի վճարմամբ միանգամ ընդ միշտ ապահովագրութիւն՝ 25 հազար ֆր.ի համար։

Միանգամ ընդ միշտ վճարելի այս 200 ֆր.ը կարելի է եռամսեայ վճարումով ալ կարգադրել։

ՌՕՍԻԱՑԻ պահեստն է 93 միլիոն ֆրանք։

Այսօր 365,139 հոգի ապահովագրուած են ՌՕՍԻԱ.ՑԻ մօտ, 719,920,000 ֆր.ի դրամագլուխով, Արկածի դէմ։

ՌՕՍԻԱ վճարած է 8,000,000 ֆր. միմիայն այս Արկածի գլխէն։

Քարապ Ղալաթիոյ

ԿՈՒԶԷՔ ՈՒՆԵՆԱԼ եղանակին համեմատ անգղական և գաղղական գործարաններու լաւագոյն և դիմացկուն քոսթիւմներ, բանթոլոններ, տեսակ տեսակ շայագներ. անգամ մը ուրիշ տեղ երթալէ առաջ, դիմեցէք Պահէք-Գարու Համիտիէ ճատտէսի թիւ 38, Յովհաննէս Կիւմիւշեանի վաճառատունը։ 38—70

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ
ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.
Ամենահին Միջազգային Ընկ.ն
Կենաց վրայ ապահովագրութեան
Տնօրէնութիւն Լնտոպա

Բարիզ 1 և 3 Լը Բէլթիէ փողոց (Պուլվար մէ գ'Իդալիէնի անկիւնը)։ Ընկերութեան չէնքերն այժմ կը վերաշինուին, որով իր գրասենեակներն առժամապար փոխադրուած են Նոդռ-Տամ տէ Վիքթուար փողոց Թ. 42։

1898 Յունուար 1ին ամբողջովին իրականացած երաշխաւորութեան պատասխատ գումարն է ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՐ ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՄԻԼԻՈՆ ֆր.։ Ապահովագրութիւն որ կը քանի՝ 4,545,160,943 ֆր.։ Ընկերութեան հիմնուելէն ի վեր՝ 1845՝ ապահովագրեալներու վճարուած՝ մէկ միլիառ 320 միլիոն։

1898ին հնչուն դրամով վճարելի շահերն են 14,400,000 ֆր., 1897էն 1,424,000 ֆր. աւելի։

Լ ՆԻՒ ԵՈՐՔ ունի 300,000է աւելի անդամ, որոնք Ընկերութիւնը կը կապեն, որոնց կը պատկանի Ընկերութիւնն և որոց կը վերաբերին Ընկերութեան բոլոր շահերը։ Եթէ մասնակից էք, և կամ տակաւին չէք, խիստ շահեկան է ձեզի համար ճանչնալ Ընկերութեան մասնաւոր կարգադրութիւնները։ Օրինակի համար մանրամասն տեղեկութիւններ ուզեցէք իրեն հասանելիք գործ ապահովագրութեան վրայ որ հարիւրին չորս երաշխաւորեալ տոկոս ունի. նոյնպէս տարեվճարներու եռամսեայ ձեւով ապահովագրութեան վրայ, ի դէպ մահու որոշեալ ժամանակամիջոցի մէջ։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ.

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ֆ. ՈՒ. ՀՈՒԹՕՎ եւ ԸՆԿ.
Քոնիչ-Պատուիրակ
Ա. ՋՈՒԱՅՆԱՆ
Վայվոտա փողոց Վիթալիս խան Ղալաթիա

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվրբուլ, Գլազգոյ, Մանչեսթրական և Սէ-Մէյ ՓՇԼ-ԲՈՆԴ ՍՊԻՆՆԱԳ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	
Բասկէս	3000	Թիպս	2500
Անպիս	3000	Նէբթիս	2400
Թէյպը	3000	Օսպրին	2250
Գէնորուս	3000	Բէրա	2250
Ֆարոս	3000	Մէֆինոս	2000
Օսմանլի	3000	Գասքին	1500
Մարիոպիս	2500	Կուլէֆ	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕՎ և ԸՆԿ.
Ուիթոլ խան
ՃԷՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
568 31, Ճէյմս Սգրիդ Լիվրբուլ

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co.
ELBERFELD (Allemagne)

Somatose
ՍՕՄԱԹՕԶ

Անհամ փոշի | Մէջին սննդական տարրերը միայն կը պարունակէ

ՍՔԱՆՉԵԼԻ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

Տկար անձերու, տխղդծ մանուկներու, հիւծախտի, այլեւայլ ստամոքսային հիւանդութիւններու, ծննդական վիճակի, տղոց ողնաթելքութեան, հիւանդութենէ ապաքինածներու
եւ մանաւանդ
ՔԼՕՐՕԶԻ ՀԱՄԱՐ
Սօմաթօզը, առանց բացառութեան ախորժակ կը բանայ
4 չաթիւռան մէջ 8 լիտր կ'աւելցնէ մարմնին ծանրութիւնը
Սօմաթօզը պէտք է ծախուի իրեն յատուկ պահարանով, 25, 50 և 100
320 կրամոց տուփերու մէջ
Կը ծախուի ամէն դեղարաններու մէջ։ Կէդրոնատեղի ձօն Բէյթիէլ, Պոլիս 13—52

QUINA LAROCHE

Նիհար, ջաժգոյն և ախորժակ չունեցող տղոց ու կիներու և հիւանդութենէ նոր ապաքինածներու համար, ըստ բժշկութեան, ամէնէն ազդու դեղը պղպղատն ու քինինն է։ Պղպղատը արիւնը կը թարմացնէ և կ'ուժեղցնէ. իսկ քինինը՝ ստամոքսին պաշտօնը կը գիւրացնէ։ ՔԻՆ Լ ՐՈՇ, այդ երկու ազդու դեղերէն բաղկացած ըլլալով նմաններուն մէջ ամէնէն առաջինն ըլլալը կը հաստատէ այն 16,600 ֆրանքի պարգեւը զոր ստացած է ֆրանսական կառավարութենէն։ ՔԻՆԱ Լարոշ կ. Պոլսոյ և գաւառներու դեղարաններուն և դեղի մթերանոցներուն մէջ կը գտնուի։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆՈՒՍԴ
Վեհափառ Սուլթանին Կայսերական Իրատով
Որ կը կրէ 2/14 Օգոստ. 1892 թուակիր
(10 սէպթէր 1310)
Գործակալ, Ղալաթիոյ մէջ Պ. Ալպէր Սիմընս
Յակոբեան խան, Վայվոտա փողոց թիւ 67

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Հրդեհի, արկածներու, փոխադրութեանց եւ կեանքի վրայ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Կ. ՊՈԼԻՍ Եէնի Ճամի հավլուսը փողոց, Օսմ. Նամակատան դէմը

Դեր-գործակալ Պոլսոյ կողմը Պ. Ի. Զասօխ
Մարբուճճիլար, Զարչըլը խան, Թիւ 21 194

ՀԱՄՊՈՒՐԿ եւ ՄԻԼԻՆԻՍ
ՄԻԱՑԵԱԼ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԹԻՒՆԳ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	Ֆրանք 27,000,000
Պահեստի դրամ	» 52,002,500
Տարեկան հասոյթ	» 70,339,912

Ընկերութիւնքս ՓՈՔՐԱԳԱՐԿ ԵՒ ՄԵԾԱԳՈՒՄԱԿԱՆ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և ասոնց մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագիներով։ 572

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ
ԳԱԲԻԼԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ—Գարու, Անանիտիս խան. 20 21 22

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852
Տ՞Ա. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ եւ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺՔ
396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396
(Եանի թուրկերէն հրատ սուտ. Պէյ Զադուգեանց գրք.)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենասասարիկ ցաւած ակառաներն ալ անվնաս կը լլցնեն. ցաւ չունի և թարմած ատամներու պայմանաւ։

Նարահնար եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր, և գիտցիկուն արհեստական ակառաներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականի, գրեթէ անտարբերելի քան զբնականն, և ազգ ազգաստանի երաշխաւորեալ։

Բերանի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին ինչպէս նաեւ թթվրնցանիչ գեղերու և ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ, առանց ցաւի առաջահոսութիւն.

Ց. Գ. Զմեռանելը կիրակի օրերն ալ, (Փետ. 15 ը) ինչպէս նաեւ ամէն օր, (Փետ. 15 ենէ) հիւանդ կընդունին Բերայի գործատեղին։

Գատարդիչներ կրնան գիմել իրենց բնակարանն, Բի 1 Թրանսիթ խան։

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՐ
Ուղղիլ Հալլ, կ. Պոլսոյ և Օրթաքոյ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանս	1069	Գոմմ	1497	Կոզ	1011	Մալմ	724	Ռօգարիս	186
Ալէքթ	3607	Գոնկո	2906	Կրօտնս	1695	Մարէնկո	2273	Սարֆա	1118
Անսէլս	1541	Գօրսս	895	Լիբր	775	Մարգէլլս	3709	Ցիբրա	1735
Արիսսոդ	2377	Ֆիտս	4811	Լիտալլս	1581	Միրտաս	3557	Սիլվիս	1193
Գասանս	1822	Ֆօմինս	937	Լինտու	3720	Միլս	1057	Սբէրս	1200
Գօրստինս	1264	Տուրս	2333	Լորարիս	3600	Մանդէսէլլս	1735	Քասսա	1328
Գրաֆս	1076	Տրաս	1713	Լիմպէր	598	Մուրիլլս	2419	Թ. Ուիլսն	1546
Գրիլնս	841	Տիլնամս	504	Բակս	2354	Նէրս	1083	Թօրիս	2327
Գրիֆֆալս	4431	Իպոս	2484	Իտանս	5540	Օհիս	4100	Քոլէտս	1470
Դէլրս	1671	Էլտորատս	1520	Ֆիրնս	1085	Ինկրաքիս	4056	Քորբիտս	487
Դալիքսս	1337	Էբզաղ	1481	Ֆլէսս	1053	Օրլանտս	1585	Ուրպինս	2478
Գամէս	1244	Ֆիտս	954	Քոլբինս	2307	Բալէրմս	1637	Վասքս	1914
Գազզ	1094	Գրինլանտ	1328	Քովիս	3700	Ռոյ	510	Զօլս	1238
Զիրակս	2729	Գլասմինկս	849	Լէս	1053	Բիանքս	2229	Զօլնուրնս	2336
Միսէրս	1834	Գրանտիքսրս	4582	Լէբանոս	2272	Բինս	1363	Սիտս	1850
Գլիս	2697	Կալիլէս	3060	Լիվրնիս	1343	Ռոլլս	1813	Զէրս	1200
Գօլորատս	4235	Կրիտանս	1243	Լորէնցս	3191	Ռոմէս	1789		

Տոբրս չոգենաւը, նաւապետ Բէյմ, ընդհանուր վաճառքով Հալլէն հոս հասած է։
Մոնբելլս չոգենաւը, նաւապետ Ճոնսոնը, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի Իզմիր և ամսոյս 25ին պիտի մեկնի ուղղակի Պոլիս գալու համար։

Դիմել առ գործակատար Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՆԷ ՐԻՋՕ
Թիւ 17—18. Քիւչիւք Միլլէթ խան, Գալաթիա

COMP RUSSE
NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Դշ. 18 30 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Դշ. 19 31 Իզմիր, Բիրէ, Ալեքսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ (հաղորդակցելով Ալեքսանդրիա, Բորտ-Սաիտ, Եաֆա, Գէրոնի եւ Գիոս)։
Եշ. 20 1 Օտէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Շշ. 20,1 Իսէպոլու, Սինոպ, Սամսոն, Օռտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ եւ Գարում ժամը 1ին յետ միջօրէի։
Ուր. 21 2 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի- 583

ԳԻՆԱՐԴ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
Ուր. Ուրբաթ երեկոյ Լիվրբուլ եւ Ամերիկեան գիծ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ումբրիա	7718	Գոթիա	2561
Իտրուրիա	7718	Մանարիա	3574
Ամբրիա	7391	Մարատոն	2403
Ուրանիա	7288	Ադրիա	2393
Թավոնիա	5587	Սարակուսա	2166
Սէֆալոնիա	5547	Թարիֆա	2248
Գալլիա	4809	Բալմորա	2144
Սիթիա	4557	Թրինիտատ	1829
Ալէքսս	2143	Մերսէյ	1855
Թէտար	1876	Քամպանիա	12950
Եգիպտուրկ	1614	Լուիզիանիա	12950
Գաբալոնիա	4345		

Ալէքսս չոգենաւը, նաւապետ Հուիթսըն, յունիս 2/14ին Լիվրբուլէն հոս կը ապասուի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՀՈՒԻ գործակատար
Thomas C. Howe
Մէյմանէթի խան, Թիւ 6, 7, 8, Գալաթիա, Բարա Մուսթաֆա փողոց։ 571

Արտօնատէր ՁԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (34)

ԼՈՒԻ ՊՈՒՍՆԱՐ

ԲԱՐԻՁՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՀԱԿ ՄԸ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՈՒՐՋԸ

Բ. ՄԱՍ

ՄՈՎԱՇԷՆՆԵՐԸ

Եւ հետեւեալ սոսկալի տողերը կարդաց անոր վրայ.

«Վիլ տը Սեն-Նազար մայիս 27ին Ուիօէն պիտի մեկնի առտուան ժամը 5ին՝ Հավր երթալու համար։ Մայիս 29ին նոյն ժամուն պիտի գտնուի Հարաւային լայնութեան 33° 4'ին վրայ։ Դիմաւորեցէք զայն։ Հետեւեցէք անոր մինչեւ որ գիշերը գայ։ Ընկզմեցէք զայն։ Նաւուն մէջ կայ 4 միլիոնի ոսկի, կեղծ դրամ անշուշտ։ Երբ դրամը կորուի, ապահովագրական ընկերութիւնները պիտի վճարեն։»

. . . . . .

—Շատ լաւ մրմնջեց Ֆլաքսան, ժամէ մը նաւը ընկղմած պիտի ըլլայ։

Յետոյ՝ քիչ մը մտածկոտ՝ աւելցուց յանկարծ.

—Բայց տե՛ս կը մոռնայի Էիֆէլ մարտանաւը. ասիկա քիչ մը պիտի կնճռոտեցնէ կացութիւնը. պա՛հ, որո՛ւ հոգ։

Բ

«Էիֆէլ եւ Վիլ-տը-Սեն-Նազար.—Ոչ առագաս ոչ տոգի.—Սեւ դրօշակը.—Մասնուիլիւն.— Պայթում մը՝ մեքենային մէջ.—Երկու քաջեր.—Անձրեւի արկած մը.—Նորեն մասնիչներ.—«Ընկզմում». — Վարպետութիւն, քաջութիւն եւ անձնուիրութիւն՝ անօգուտ տեղ.—Նաւու մը հոգեւարքը. — 500 հոգի խղդուած.—Թրնդանօթի հարուած մը.—«Սանդիա՛կո»։

Վիլ-տը-Սեն-Նազար նաւը 48 ժամէ ի վեր մեկնած էր Ուիօէն։

Ճամբորդները՝ ինչպէս որ միշտ կը պատահի, առժամանակեայ բարեկամութիւն մը հաստատած՝ ընտանեբար կը խօսակցէին իրարու հետ։

Այդ իրիկունը՝ անոնց խօսակցութիւնը սովորականէն բոլորովին տարբեր դոյն մը ունէր։

Անհանգստութիւն մը կ'երեւար ամէնուն դէմքին վրայ, որովհետեւ շատ լաւ գուշակութիւններ չէին ըներ իրենց նաւուն և Էիֆէլ մարտանաւին միջեւ փոխանակուած նշաններու մասին։

Եւ արդարեւ շատ ծանր՝ նոյն իսկ սոսկալի խնդիրներու շուրջը կը դառնար լուսեղէն նշաններու փոխանակութիւնը։

Նաւապետ՝ որ հակառակ յուզուած ըլլալուն, պահած էր իր բովանդակ պաղարիւնութիւնը, նաւուն ստորնայարկը իջաւ, և անմարմ ստուգեց որ ամէն բան իր սովորական վիճակին մէջն է և թէ մեքենաներն ալ ո՛ւ և է պակաս մը չունին։

Յետոյ աւելցուց մեքենավարներուն և հնոցպաններուն թիւը, ու կամրջակին վրայ ելլելով, նաւուն քովը կախուած շոգեմակոյկը ջուրի վրայ նաւարկելու պատրաստ վիճակի մը մէջ դրաւ։

Երբ այս պատրաստութիւնները աւարտեցան, կրկին նշան տուաւ մարտանաւին՝ ծովային հեռադրի միջոցաւ ըսելով.

—Ամէն բան պատրաստ է և լաւ վիճակի մէջ։

—Կու գանք, պատասխանեցին Էիֆէլէն մեկնողն կերպով։

Վիլ-տը-Սեն-Նազար իր ընթացքը փութացուցած էր. շտիին կրկնապատիկ ուժ մը տուած էին. նաւը սոսկալի արագութեամբ կ'ընթանար դէպ ի Էիֆէլ՝ անոր փարոսներու պէս վառող լապտերները իրեն ուղեցոյց բռնած։

Նաւաստիները իրենց տեղը կեցած էին կազմ ու պատրաստ վիճակի մը մէջ, իբր թէ վայրկեանէ վայրկեան տեղի ունենալիք ծանր պատահարի մը դէմ յանկարծակիի չգալու համար։

Այդ միջոցին ճամբորդներէն մէկը նաւապետին մօտեցաւ և ըսաւ անոր անձկութեամբ.

—Նաւապե՛տ, արդեօք վտանգ մը կը սպառնայ մեզի. ի՞նչ է պատահելիքը։

—Նաւ մը է, պատասխանեց նաւապետը խուսափողական կերպով, որ մեր օգնութիւնը կը խնդրէ. և ճիշդ մեզ ալ անոր... օգնութեան կը փութանք։

Ուրիշ հետաքրքիրներ ալ անոնց շուրջը հաւաքուած էին թէեւ, բայց նաւապետին ապահովիչ պատասխանը լսելէն ետքը հանգստացան և սկսան իրենց ճամբորդի կեանքը շարունակել։

Կը պարէին քիչ մը, շատ կ'երգէին ու շամբանեա կը խմէին։

Ամէն մարդ զուարճութեան վրայ կը մտածէր միայն։

. . . . . .

Ցանկարծ ահռելի աղաղակներ փրթան։

Նաւուն վրայ ամէն մարդ հոս հոն կը վազէր ահաբեկած ու սարսափն ալ դէմքին վրայ։

Իրար կը հրմշտկէին, իրար կը ծեծէին իրենք ալ չգիտնալով թէ ինչո՛ւ։

Շատեր կ'ինայային, մինչդեռ ուրիշներու բերանէն խռպոտ աղաղակ մը դուրս կ'ելլէր։

Ի՞նչ կ'անցնէր արդեօք։ Յուսահատութեան և արհաւիրքի ի՞նչ հով պտտիլ սկսած էր յանկարծ այդ ուրախ նաւուն վրայ։

Բայց անտեղի ալ չէր այդ սարսափն ու յուսահատութիւնը։

Ահագին նաւ մը՝ մութին մէջ հազիւ իր սեփ սեւ գոյնով նշմարելի, չիպ չիտակ Վիլ-տը-Սեն-Նազարի վրայ կը խոյանար առանց ո՛ և է աղմուկի և սոսկալի արագութեամբ։

Ոչ մէկ լոյս կը վառէր նաւուն վրայ։

Կայմերուն վրայ առագաստի կտոր մը անգամ չի կար։

Ծխնելոյզ իսկ չունէր և ծուխի պղտիկ ծուխ մը չէր տեսնուէր անոր վրայ։

Մահուան լռութիւն մը չրջապատած էր զայն։

Բոլորովին անմարդ կ'երեւար, կմախքի մը տպաւորութիւնը թողլով։

Այդ նաւը Ձօրճ Ուաշինկթընն էր։

Վիլ-տը-Սեն-Նազարի մարդիկը սակայն բնաւ տեղեկութիւն չունէին անոր ինչ ըլլալէն։

Ուրուական նաւ մըն էր իրենց համար այդ նաւը՝ որ առանց մէկէ մը վարուած ըլլալու կը յառաջանար այն ասոնցմէ աւելի՝ որ կրնար առանց պլեւայլի աշխարհի առաջին արագընթաց նաւը համարուիլ։

Ցուռվը՝ վերջին ծայր սուր, ակնթարթի մէջ պիտի ճեղքէր անշուշտ իր առջեւն։

Հազիւ հարիւր մէթր մնացած էր արդէն երկու նաւերուն մէջտեղի անջրպետը։

Քանի մը վայրկեան ալ, և Վիլ տը-Սեն-Նազար ջուրերուն տակը պիտի ըլլար։

Հրաշք մը պէտք էր զայն ազատելու համար։

Բարեբաղդաբար այդ հրաշքը տեղի ունեցաւ՝ վտանգի մէջ եղող նաւուն նաւապետին վարպետութեան և պաղարիւնութեան շնորհիւ։

Նաւապետը մեքենաներու խորտակումը աչքը առնելով, դեկին շարժումը ձախէն դէպի աջ ուղղել տուաւ, բոլոր ձայնովը պոռալով.

—Դէպի ձա՛խ... և ամբողջովին։

Այս շարժումը որ մտածուածին չափ արագօրէն ի գործ դրուեցաւ, կրցաւ կողմնակի դիրք մը տալ նաւուն՝ և յարձակողին դիծէն մէկդի առնել զայն։

Ճիշդ ալ ատենն էր։

Ուրուական նաւը չարունակեց իր արշաւը՝ առանց բնաւ դպչելու միւսին՝ որ վարպետ շարժումով մը կրցած էր ազատել անկ, եւ նեսի մը պէս անցաւ գնաց։

Փիչ եւոքը՝ բոլորովին անհետացած էր մութին մէջ։

Ճնչհատ ու անխօս, վտանգին հաւանականութենէն արդէն իսկ սարսափահար ճամբորդները քիչ մը չունչ առնել սկսան։

Նաւապետին ճակատը կնճռոտեցաւ։

Մարտանաւին դպչացուցածը իրականացած էր. ծովային հեռադրով իրեն հաղորդուած էր թէ յանկարծական յարձակում մը պիտի ըլլայ նաւուն վրայ։

(Շարունակելի)